

15.12.2017

Sisäministeriö

kirjaamo@intermin.fi

Viite

Lausuntopyyntö SMDno-2016-1495

Asia

Pelastuslain muuttaminen

Sisäministeriö pyytää Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausuntoa pelastuslain muuttamisesta. Pirkanmaan ELY-keskus on tutustunut viitekohdassa mainittuun lakiluonnokseen ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Öljyvahinkojen torjuntalain (1673/2009) kumoaminen ja vastaavien säännösten siirtäminen pelastuslakiin

Pirkanmaan ELY-keskus katsoo, että öljyvahinkojen torjuntalain säästöjen siirtäminen pelastuslakiin tulee todennäköisesti selkeyttämään maa-alueella sekä Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä aluksista aiheutuvien öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa, kun maakunnan pelastustoimen vastuulle kuuluva öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta liitetään osaksi pelastuslain mukaista pelastustoimintaa.

Esityksessä ehdotetaan, että öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan ylin johto, ohjaus ja valvonta kuuluisivat jatkossa sisäministeriölle, joka huolehtisi torjunnan valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä sekä sovittaisi yhteen ympäristöministeriön vastuulla olevien ympäristönsuojelua koskevien velvoitteiden huomioon ottamista torjunnassa ja sen kehittämisessä. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntatoimissa, niiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnettäisiin kuitenkin myös jatkossa ympäristöhallinnon ympäristöosaamisen asiantuntija-apua.

Öljyvahinkojen torjuntalainsäädäntö ehdotetaan siirrettäväksi osaksi pelastustoimen säädöksiä kuitenkin ainoastaan siinä laajuudessa, kun kyse on pelastustoimintaan rinnastettavasta toiminnasta. Ympäristöministeriölle kuuluisi jatkossakin ympäristövahinkolainsäädäntöön sekä ennallistamiseen ja kunnostamiseen sekä eritystilanteiden jätehuollon ohjaamiseen liittyviä tehtäviä. Ympäristövahinkojen torjuntaan kiinteästi liittyvät asiantuntijatehtävät hoidettaisiin nykyiseen tapaan Suomen ympäristökeskuksessa.

Pirkanmaan ELY-keskus muistuttaa, että mikäli Suomen ympäristökeskus tuottaisi jatkossakin torjuntaa tukevia asiantuntijapalveluita sekä alaan liittyvää tutkimusta, tulisi huolehtia siitä, että

organisaatiossa säilyvät myös öljyntorjuntaan liittyvä käytännön osaaminen sekä riittävät taloudelliset resurssit.

Pirkanmaan ELY-keskus katsoo, että öljyvahinkojen torjuntaan osallistuvien viranomaisten yhteisen tilannekuvajärjestelmän (BORIS) integroiminen osaksi merellisten onnettomuustilanteiden hallinnan kokonaisuutta on järkevää ja järjestelmän käytettävyyttä tulee kehittää osana johtamisjärjestelmäkokonaisuutta nykyistä tehokkaammin. Yksittäisten sovellusten sijaan tulisi luoda yhtenäiset järjestelmät, joiden käyttö on tehokasta ja tietojen päivittäminen keskitettyä.

Lain valmistelussa tulisi ottaa nykyistä paremmin huomioon myös maa-alueiden ja sisävesien öljyntorjuntaan liittyvät tehtävät, joita suurin osa Suomen alueella sattuvista torjuntatehtävistä on. Elinkeino-, liikenne – ja ympäristökeskukset ohjaavat ja valvovat öljyntorjunnan järjestämistä alueellaan ja vahvistavat alueensa pelastustoimen öljyntorjuntasuunnitelmat. ELY-keskuksilla on keskeinen rooli vahingon seurauksena ympäristölle aiheutuvan vaaran arvioimisessa. Ympäristövahingon yhteydessä on usein myös keskeistä vesistölle- tai pohjavedelle aiheutuvien riskien minimoiminen ja vedenoton turvaaminen. Siksi myös vesiviranomaisen osallistuminen öljyntorjuntatoimenpiteisiin ja haitan arviointiin on oleellista ja se tulee ottaa huomioon lain valmistelussa.

Myös eri viranomaisten välisten vastuiden ja tehtävien selkeyttäminen on tarpeen tulevaa lainsäädäntöä valmisteltaessa. Tulevassa lainsäädännön uudistuksessa tulisi kiinnittää huomiota varsinkin ensi- ja jälkitorjunnan rajapintojen tarkempaan määrittelyyn. Nykyään ELY-keskukset toimivat alueellisen pelastuslaitoksen ja kunnan jälkitorjuntaviranomaisen tukena vahinkojen ympäristövaikutusten arvioimisessa ja selvittämisessä sekä jälkitorjunnan ohjaamisessa. Pirkanmaan ELY-keskus näkee, että tehtävä on tärkeä ja viranomaisten välinen yhteistyö tulee säilyttää jatkossakin. Kunnan jälkitorjuntaviranomainen tarvitsee usein apua jälkitorjuntatehtävän hoitamisessa, vahingon laajuuden sekä torjuntatoimenpiteiden oikeassa mitoittamisessa.

Uudessa laissa säädettäisiin öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnasta vastaavien viranomaisten velvollisuudesta ryhtyä kaikkiin niiden vastuulle kuuluviin tarpeellisiin torjuntatoimiin ja mitoittaa toimenpiteet siten, etteivät ne ole ilmeisessä epäsuhteessa uhattuina oleviin taloudellisiin ja muihin arvoihin. Lisäksi siinä todetaan, että muita huomioon otettavia arvoja voisivat olla esimerkiksi luontoarvot ja, että torjuntatoimet tulisi suorittaa niin, ettei luonnon ja ympäristön ennallistamista tarpeettomasti vaikeuteta. Pirkanmaan ELY-keskus katsoo, että torjuntatoimien laajuuden ja ympäristövaikutusten arvioinnin mitoittamisen suhteen oikea taho on valtion ympäristöviranomainen. Ympäristönsuojelullisten näkökulmien arviointi on usein oleellista myös esimerkiksi lain 40 §:n 1 momentin nojalla tehtävässä päätöksessä pelastustoiminnan lopettamisesta.

Lakipykälien valmistelussa olisi tärkeätä huomioida, että öljyntorjuntalaissa nykyisin olevat eri tahojen vastuut siirtyisivät vastaavanlaisina uuteen lakiin. Muun muassa uuden pelastuslain pykälää 40 §, joka koskee jälkiraivausta ja – vartiointia sekä öljyvahingon **jälkitorjuntaa** tulisi Pirkanmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan selkeyttää. Siinä tulee korostaa, että öljyntorjuntalain mukaan kohteen omistaja ei voi huolehtia öljyvahingon jälkitorjunnasta tai vartioinnista, vaan jälkitorjunta tulee aina siirtää jälkitorjuntaviranomaiselle kirjallisesti. Mikäli vahinko ei enää vaadi torjuntatoimenpiteitä siitä tulee ilmoittaa öljyvahinkojen jälkitorjunnasta vastaavalle viranomaiselle.

Laki pelastuslain väliaikaisesta muuttamisesta

Laki pelastuslain väliaikaisesta muuttamisesta saattaa Pirkanmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan jopa vaikeuttaa öljyntorjunnan tehokasta suorittamista. Lakimuutos olisi ollut mahdollista toteuttaa aluehallinnon uudistusta koskevan lainsäädännön yhteydessä. Mikäli jälkitorjuntaan liittyvät säädökset tullaan siirtämään ympäristönsuojelu- tai jätelain piiriin, on jälkitorjunnan sujuminen pystyttävä varmistamaan myös siirtymäaikana.

Esityksessä todetaan, että valtiovarainministeriön johdolla ollaan valmistelemassa lainsäädäntöä, jolla aluehallintovirastolle kuuluvia tehtäviä siirrettäisiin perustettavalle valtion lupa- ja valvontavirastolle. Pirkanmaan ELY-keskus toteaa, että tämän hetkisen tiedon mukaan myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtäviä ollaan siirtämässä edellä mainittuun virastoon, mikä tulisi huomioida lainvalmistelussa.

Pirkanmaan ELY-keskuksen mielestä lakiesitys on vaikeaselkoinen. Aluehallintovirastolle ja alueelliselle ympäristöviranomaiselle kuuluvat tehtävät on esitetty epäselvästi. Eri viranomaisten roolit tulee tarkistaa ja korjata tekstiin epäselvyyksien välttämiseksi.

Lausunnolla olevasta esityksestä ei käy Pirkanmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan selkeästi ilmi, mitkä öljyvahinkojen torjuntaan liittyvät tehtävät tulevat siirtymään ELY-keskuksista uuteen valtion virastoon ja mitkä tehtävät maakuntaan.

Lausunto on valmisteltu ympäristö ja luonnonvarat – vastuualueen ympäristönsuojeluyksikössä

Johtaja

Olli Madekivi

Ylitarkastaja

Satu Honkanen